

JAVASLAT A 2001. ÉVI LXIV. TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSÁHOZ A MAGYAR RÉGÉSZ SZÖVETSÉG 'A BERUHÁZÁSOKHOZ KAPCSOLÓDÓ RÉGÉSZETI FELADATELLÁTÁS EGYSÉGES KONCEPCIÓJA' CÍMŰ JAVASLATCSOMAGJA ALAPJÁN

A módosító javaslatot kidolgozta: Magyar Régész Szövetség

Értelmező rendelkezések

7. §

29. *Előzetes régészeti dokumentáció:* egy vagy több ingatlan-nyilvántartási földrészlet vagy azok meghatározott része régészeti érintettségének egyértelmű tisztázására, a régészeti örökségi elemekre vonatkozó ismeretek (különösen a lelőhely jellegének, korának, kiterjedésének és intenzitásának) megszerzésére és pontosítására szolgáló, valamint az ebből következően elvégzendő régészeti feladatellátás formájának, idő- és költségvonzatainak, valamint ~~hoz hozzájáruló~~ a lelőhelyek elfedésének lehetőségét vizsgáló és meghatározó a lelőhely állapotában maradandó változással nem járó műszeres lelőhely-, illetve leletfelderítés és terepbejárás, valamint próbafeltárás alkalmazásával készült, két fázisban elkészített dokumentum.

31. *Különleges státuszú lelőhely:* Az előzetes régészeti dokumentáció elkészítése vagy a próbafeltárás során dokumentált olyan régészeti lelőhely, amely intenzitása, jellege vagy az alkalmazandó feltárási módszer miatt a megelőző feltárás időtartama és költsége, azok várható többletigénye szempontjából a feltárással jogosult intézmény és a beruházó közötti szerződés megkötése alkalmával egyedi elbírálás alá esik.

32. *Régészeti örökségvédelmi vis maior alap:* A mentő feltárások, illetve egyedi elbírálás alapján egyéb régészeti feltárások vagy az azokhoz közvetlenül kapcsolódó feladatok költségének biztosítása érdekében létrehozott, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal által kezelt pénzügyi keret, amelybe a beruházásokhoz kapcsolódó előzetes régészeti dokumentáció, próba- és megelőző feltárás, valamint régészeti megfigyelés elvégzésére átvett összeg külön jogszabályban meghatározott hányadát köteles a feltárást végző intézmény befizetni.

33. *Társadalmi hasznosulás:* A feltárt leletek bemutatása, az ásatások során megszerzett ismeretek aktív átadása, kommunikálása, azok múltunk megismerésében betöltött szerepének tudatosítása egyéni, közösségi és társadalmi szinten.

A RÉGÉSZETI FELTÁRÁS ÉS ELŐKÉSZÍTÉSE¹

A régészeti feltárásokra és előkészítésükre vonatkozó általános előírások

19. §

¹ A teljes tervezetre érvényes, hogy az 5/2010. (VIII. 18.) NEFMI rendelet a Kötv. változásaival összhangba hozandó.

(3) A régészeti feltárások költségeit - a mentő feltárás, ~~valamint a 20/A. § (3) bekezdésében és a 23/E. § (1) bekezdésében foglalt esetek kivételével~~ - a 10. § (1) bekezdésére figyelemmel annak kell viselnie, akinek érdekében a feltárás szükségessé vált.

(4) A beruházásokhoz kapcsolódó régészeti tevékenységek – úgymint az előzetes régészeti dokumentáció, próba- és megelőző feltárás, régészeti megfigyelés (a továbbiakban együtt: beruházási régészeti tevékenység) –, illetve azok egyes munkanemeinek költségszámítása országosan egységes. A módszertani, tartalmi és formai kereteket a feltáró intézmények által kötelezően alkalmazandó, külön jogszabályban meghatározott szakmai protokollok (a továbbiakban: szakmai protokollok) szabályozzák.

(5) A beruházásokhoz kapcsolódó próba- és megelőző feltárások a beruházó által viselt költségei

- a) a régészeti szakmunka,
- b) a kézi földmunka,
- c) a dokumentáció elkészítése,
- d) az elsődleges leletkonzerválás,
- e) valamint az elsődleges leletfeldolgozás teljes,
- f) a leletelhelyezés rendkívüli,
- g) illetve a társadalmi hasznosulás

költségeit tartalmazzák. A feltárást végző intézmény köteles a tényleges felhasználásról a beruházónak elszámolni, az átvett pénzeszközöket önálló alszámlán kezelni.

(6) A beruházásokhoz kapcsolódó próba- és megelőző feltárások gépi földmunka szükségletének biztosítása a beruházó feladata, de azok szakmai irányítására a feltárást végző intézmény jogosult.

(7) A beruházási régészeti tevékenység elvégzésére átvett összeg külön jogszabályban meghatározott részét a feladatot ellátó intézmény köteles a régészeti örökségvédelmi vis maior alap számára átutalni.

Előzetes régészeti dokumentáció

20/A. § (1) A külön jogszabályban meghatározott nagyberuházást, valamint részben vagy egészben európai uniós forrásból megvalósuló beruházást (a továbbiakban: nagyberuházás), ~~illetve a történeti városmagot és a lelőhelynek is minősülő, műemléki védettségű ingatlant érintő beruházást megelőzően esetén két fázisban előzetes régészeti dokumentációt kell készíteni. Egyéb esetekben a beruházások léptékétől, jellegétől függően a területileg illetékes hatóság kulturális örökségvédelmi szakigazgatási szerv dönt az előzetes régészeti dokumentáció szükségességéről.² készíthető különösen a földterület-kiválasztás során, a hatósági engedélyezési eljárásokat megelőzően.~~

~~(2) Az előzetes régészeti dokumentáció nem pótolja a 22. § (2) bekezdése szerinti próbafeltárást.~~

(2) Az előzetes régészeti dokumentáció elkészítése a beruházás projekt-előkészítési munkáinak körébe tartozik, 1. fázisára a földterület-kiválasztás időszakában, a beruházás hatósági engedélyezési eljárásait megelőzően kerül sor. Az előzetes régészeti

² Beillesztendő a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal és a szakigazgatási szervek hatósági feladatai közé a 324/2010. (XII. 27.) Kormányrendelet 5. §-ába.

dokumentáció 1. fázisának kötelező lelőhely-diagnosztikai elemei a vizsgált területre vonatkozó források és a korábbi szakirányú kutatások adatainak összegyűjtése mellett a terepbejárás, az archív légi felvételek elemzése, valamint nyomvonalas beruházások esetén a régészeti célú légifényképezés. A kapcsolódó régészeti terepbejárásokra és légi felderítési munkákra legalább egy tavaszi és egy őszi időszak biztosítandó.

(3) Az előzetes régészeti dokumentáció 2. fázisában a beruházási területen a régészeti lelőhelyeken, valamint az 1. fázisban régészeti érdekűként meghatározott területeken próbafeltárásokra, illetve műszeres lelőhely- és leletfelderítésekre kerül sor.

(4) Az előzetes régészeti dokumentáció készítője – a külön jogszabályban meghatározott előírások figyelembe vételével - a területileg illetékes, a későbbi feltárást végző intézmény.

(35) Az előzetes régészeti dokumentáció elkészítésének ~~hez szükséges régészeti feltárások~~ költségei a **beruházót terhelik**, nemzetgazdasági szempontból indokolt esetekben a központi költségvetésből is fedezhetőek.

A régészeti feltárások egyes formáira vonatkozó különleges előírások

Próbafeltárás

21. § (1) ~~A próbafeltárás célja a régészeti lelőhelyek jellegének, kiterjedésének, a veszélyeztető források és a megelőző feltárás mértékének meghatározása, a lelőhelyek védelmi fokozatának megállapítása és osztályozása. A próbafeltárások célja az előzetes régészeti dokumentáció elkészítésének 1. fázisában megjelölt területek vizsgálata, valamint a megelőző feltárásokkal érintett régészeti lelőhelyek, lelőhelyrészek korának, jellegének, kiterjedésének, intenzitásának, illetve elfedhetőségének meghatározása.~~

(2) Abban az esetben, ha a 20/A. § (1) szerint a kulturális örökségvédelmi szakigazgatási szerv döntése alapján nem szükséges előzetes régészeti dokumentáció készítése, próbafeltárás végzendő, egyéb esetekben a 20/A. § (3) szerint a próbafeltárás az előzetes régészeti dokumentáció elkészítésének 2. fázisában valósítandó meg.

(3) ~~23/C § (2)~~ Az előzetes régészeti dokumentáció, illetve annak hiányában a próbafeltárás eredményei alapján a feltárást végző intézmény kérelmet nyújt be a ~~hatóság~~ területileg illetékes kulturális örökségvédelmi szakigazgatási szerv részére a további régészeti feladatellátásról. A kérelemnek tartalmaznia kell az arra vonatkozó szakmai javaslatot, hogy mely területek esetén van szükség a megelőző feltárás elvégzésére, illetve mely területek elfedése lehetséges. ~~23/C § (3)~~ A további régészeti feladatellátásról ~~a 23/E. §-ban foglalt költségkorlát figyelembevételével~~ a területileg illetékes ~~hatóság~~ kulturális örökségvédelmi szakigazgatási szerv dönt.

Megelőző feltárás

22. § (1) Ha a régészeti lelőhely elkerülése a fejlesztések, beruházások költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a fejlesztés, beruházás másutt nem valósítható meg, a veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární (a továbbiakban: megelőző feltárás), **illetve azok elfedéséről a 27. § szerint gondoskodni kell.**

~~(2) A megelőző feltárás részeként a régészeti lelőhelyen a hatóság eltérő rendelkezésének hiányában próbafeltárást kell végezni. A régészeti érintettség mértékétől függően külön jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén a hatóság régészeti megfigyelést írhat elő.~~

(2) A nagyberuházáshoz kapcsolódó, a történeti városmagot és a lelőhelynek is minősülő, műemléki védettségű ingatlant érintő beruházást megelőző feltárások célja a beruházási területen az előzetes régészeti dokumentáció elkészítésének keretében felmért régészeti lelőhelyek kivitelezés előtt végzett feltárása.

(3) A területileg illetékes megyei múzeum (a fővárosban a Budapesti Történeti Múzeum) és a beruházó a megelőző feltárásra vonatkozóan írásbeli szerződést köt. A feladatellátásba a területileg illetékes megyei múzeum a gyűjtőterületében érintett, megyei múzeumi szervezethez nem tartozó területi múzeumot kötelezően bevonja. A szerződésnek tartalmaznia kell a feltárás időtartamát és annak teljes költségét, valamint a költségeket viselőket. A szerződés érvényességéhez a hatóság a területileg illetékes kulturális örökségvédelmi szakigazgatási szerv jóváhagyása szükséges. A szerződés jóváhagyására irányuló eljárásra a feltárási engedélyezés szabályait kell megfelelően alkalmazni. A feltárás engedélyezése egyben a szerződés jóváhagyását is jelenti. A szerződésre egyebekben a polgári jog vállalkozási szerződésre vonatkozó szabályai az irányadóak.

(4) A megelőző feltárásokkal kapcsolatban felmerült vitás szakmai kérdésekben a hatóság területileg illetékes kulturális örökségvédelmi szakigazgatási szerv álláspontja az irányadó.

~~23. § (1) A fejlesztések, beruházások tervezése során a megelőző feltárás teljes költségét, de legalább a teljes bekerülési költség 9 ezrelékét kell költség-előirányzatként biztosítani a feltárás fedezetére, így különösen a régészeti hatástanulmány, próbafeltárás, régészeti megfigyelés, dokumentálás, elsődleges leletkonzerválás, valamint az elsődleges leletfeldolgozás teljes és a leletelhelyezés rendkívüli költségeit. A feltárást végző intézmény köteles a tényleges felhasználásról elszámolni.~~

~~23/A. § A régészeti örökség védelme és a fejlesztések, beruházások hatékonyabb megvalósítása érdekében a régészeti lelőhelyen kívüli földmunka esetén a régészeti feltárásra a 22. § (3) bekezdésében foglalt követelmények szerinti szerződés köthető.~~

~~Állami nagyberuházás esetén folytatott próbafeltárás és megelőző feltárás⁵¹~~

~~23/B. §⁵² Állami nagyberuházás, valamint a kisajátításról szóló törvény szerinti közérdekű cél megvalósítása esetén folytatott próbafeltárásra és megelőző feltárásra a próbafeltárásra és a megelőző feltárásra vonatkozó szabályokat a 23/C-23/E. §-ban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.~~

~~23/C. §⁵³ (1) Állami nagyberuházás, valamint a kisajátításról szóló törvény szerinti közérdekű cél megvalósítása esetén a próbafeltárás időtartama a beruházótól a földmunkával járó változással érintett munkaterületnek régészeti munkavégzésre alkalmas állapotban, állapot rögzítő jegyzőkönyvvel történő átvételétől számított legfeljebb 30 jogszabályban meghatározott régészeti feltárás végzésére alkalmas nap, kivéve, ha a beruházó és a feltárást végző intézmény ennél hosszabb időtartamban állapodnak meg. A próbafeltáráshoz kapcsolódó gépi földmunka időtartama a próbafeltárás időtartamába nem számít bele.~~

~~23/D. §⁵⁴ (1) A hatóság döntése alapján elvégzett megelőző feltárás vagy elfedés időtartama a beruházótól a földmunkával járó változással érintett munkaterületnek régészeti munkavégzésre alkalmas állapotban, állapot rögzítő jegyzőkönyvvel történő átvételétől számított legfeljebb 30 jogszabályban meghatározott régészeti feltárás végzésére alkalmas nap, kivéve, ha a beruházó és a feltárást végző intézmény ennél hosszabb időtartamban állapotodnak meg. A megelőző feltáráshoz kapcsolódó gépi földmunka időtartama a megelőző feltárás időtartamába nem számít bele.~~

~~23/E. §⁵⁵ (1) A beruházó a teljes próbafeltárás, a megelőző feltárás és az elfedés költségei ide értve a hatóság által előírt régészeti megfigyelés eredményeként felmerült megelőző feltárás költségét is – de legfeljebb a beruházás teljes bekerülési költsége 1 százalékának megfelelő összeg viselésére köteles, amely összeg – a (2) bekezdésben foglaltak kivételével – nem haladhatja meg a 200 millió forintot.~~

~~(2) Az (1) bekezdésben meghatározott összeg – a hatóság javaslatára, a kultúráért felelős miniszter előterjesztésére – a Kormány döntése szerint magasabb értékben is megállapítható, ha az előzetes régészeti dokumentáció, a próbafeltárás vagy a megelőző feltárás eredményeként megállapítható, hogy a beruházással érintett lelőhely hazánk múltjának kiemelkedő jelentőségű, egyedi vagy pótolhatatlan forrása, vagy az elfedés a beruházás jellege miatt műszakilag lehetetlen, vagy az a lelőhely fizikai állapotromlását eredményezné.~~

~~(3) A próbafeltárás költségei az (1) bekezdésben meghatározott összeg 50 százalékát nem haladhatják meg.~~

23/A. § (1) A beruházási terület egyes lelőhelyein elvégzendő megelőző feltárásokhoz szükséges időtartam kiszámítása a lelőhelyek az előzetes régészeti dokumentációban, illetve annak hiányában a próbafeltárások során meghatározott kiterjedésén, valamint intenzitásán alapul.

(2) A megelőző feltárások elvégzésére – a 23/C. §-ban meghatározott esetek kivételével - rendelkezésre álló időtartam a feltárandó lelőhelyterületek régészeti munkavégzésre alkalmas állapotban, állapot rögzítő jegyzőkönyvvel történő átvételétől számított, lelőhelyenként és hektáronként legfeljebb 60, - a külön jogszabályban meghatározott - régészeti feltárás végzésére alkalmas munkanap, de lelőhelyenként maximum 180 régészeti feltárás végzésére alkalmas munkanap, kivéve, ha a beruházó és a feltárást végző intézmény ennél hosszabb időtartamban állapotodnak meg.

(3) Amíg a beruházó a 23/A. § (2) szerinti előrehaladáshoz szükséges nagyságú, szerződésben meghatározandó munkaterületet nem biztosítja, a feltárás határideje nem kezdődik el.

23/B. § (1) A megelőző feltárások költségei a beruházás által érintett egyes lelőhelyek az előzetes régészeti dokumentációban, illetve annak hiányában próbafeltárásokkal meghatározott kiterjedése, valamint a lelőhelyek valós, a próbafeltárások – illetve a külön jogszabályban meghatározott esetekben a műszeres lelőhelyvizsgálatok – alkalmával dokumentált intenzitása alapján kerülnek kiszámításra.

(2) Az egyes intenzitáskategóriákhoz (gyér, közepes, intenzív) tartozó, négyzetméter alapú feltárási költségek minden év január 30-ig a szakminisztérium honlapján kerülnek közzétételre. A honlapon közzétett feltárási költségtől felfelé érvényesen eltérni nem lehet.

(3) Amennyiben a beruházás teljes nettó bekerülési költsége meghaladja az 1 milliárd forintot, a megelőző feltárások a beruházó által viselt nettó költsége a beruházás teljes nettó bekerülési költségének 2%-át nem haladhatja meg.

23/C. § A történeti városmagok, a lelőhelynek is minősülő, műemléki védettségű ingatlanok, valamint az előzetes régészeti dokumentáció, illetve annak hiányában a próbafeltárások eredményei alapján az alkalmazandó feltárási módszer, az intenzitás vagy jelleg szerint különleges státuszúnak minősülő, a 23/B. § (2) szerinti intenzitáskategóriákba nem sorolható lelőhelyek feltárásának időtartama és költsége a beruházó és a feltárást végző között egyedi megállapodás tárgya.

Régészeti megfigyelés

24. § (1) A beruházási terület régészeti érintettségének mértékétől függően - külön jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén - a területileg illetékes kulturális örökségvédelmi szakigazgatási szerv régészeti megfigyelést írhat elő.

(2) A megfigyelés időtartamára és költségére a kivitelezés műszaki tartalma és várható ütemezése alapján szerződik a beruházó és a területileg illetékes, feltárássra jogosult intézmény.

(3) A régészeti megfigyelés során azonosított lelőhelyek feltárásai a beruházó és a területileg illetékes, feltárássra jogosult intézmény között külön szerződés tárgyát képezik.

(4) A régészeti megfigyelés során azonosított lelőhelyek feltárási munkáinak időtartama lelőhelyenként legfeljebb 30 régészeti feltáráss végzésére alkalmas munkanap.

(5) A régészeti megfigyelés során azonosított lelőhelyek feltárása a területileg illetékes kulturális örökségvédelmi szakigazgatási szerv felé bejelentés-köteles, de a feltárássra jogosult intézmény számára nem engedélyköteles tevékenység.

25. § Amennyiben a beruházási területen egyéb lelőhely-diagnosztikai vizsgálatok vagy megelőző feltáráss nem történik, a régészeti megfigyelés során azonosított lelőhelyek feltárására a beruházó és a területileg illetékes feltárássra jogosult intézmény szerződést köt.

26. § (1) Azon beruházások esetében, amelyekhez előzetes régészeti dokumentáció készült, illetve a kivitelezést megelőző feltáráss előzte meg a kivitelezési fázis földmunkáihoz régészeti megfigyelést kell biztosítani, melynek költségeit a beruházó viseli.

(2) A beruházó a 26. § (1)-ben részletezett esetben a megelőző feltárások szerződésében rögzített összeg 5%-ának mértékében a kivitelezési munkák befejeződéséig tartalékkeretet tart fenn. A régészeti megfigyelés során azonosított lelőhelyek feltárásának költségeit a beruházó ezen keretből, legfeljebb annak erejéig köteles viselni.

Elfedés

27. § (1) A beruházással érintett és próbafeltárással vizsgált régészeti lelőhely vagy lelőhelyrészlet elfedésére a területileg illetékes kulturális örökségvédelmi szakigazgatási szerv döntésében meghatározott módon kerülhet sor. A régészeti lelőhely elfedése a lelőhely fizikai állapotromlását nem eredményezheti.

(2) A régészeti lelőhely elfedése a beruházó feladata, költségeit a beruházót terhelik.

(3) A régészeti lelőhely elfedése régészeti megfigyelés mellett történik, melynek költségei beépítendőek a beruházó és a területileg illetékes, feltárással jogosult intézmény közötti, a 24. § (2) szerinti, a régészeti megfigyelés tárgyában kötött szerződésbe.

(4) Amennyiben a lelőhely elfedése során fizikai állapotromlás dokumentálható, az elfedést a régészeti megfigyelést végző javaslata alapján a területileg illetékes kulturális örökségvédelmi szakigazgatási szerv felfüggesztheti. Az elfedés csak a fizikai állapotromlással érintett terület régészeti feltárását követően folytatható.

Mentő feltárás

248.§ (8) A múzeum köteles a mentő feltárást haladéktalanul megkezdeni, és folyamatosan - az elvárható ütemben - végezni, az előkerült régészeti leletet ideiglenesen elhelyezni. A mentő feltáráshoz feltárási engedély nem szükséges, **de bejelentésköteles.**

259. § A mentő feltárást végző múzeum jogosult a leletmentésre fordított költségeinek megtérítésére, ~~amennyiben az állam nem mond le javára a régészeti leletek tulajdonjogáról.~~ A költségek iránti igényt a ~~hatósághoz~~ **területileg illetékes kulturális örökségvédelmi szakigazgatási szervhez** kell benyújtani, melynek javaslatára, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal jóváhagyásával az igazolt költségek megtérítése külön jogszabályban meghatározott módon, a régészeti örökségvédelmi vis maior alapból történik.

~~23.A §~~ **30. §** A régészeti örökség védelme és a fejlesztések, beruházások hatékonyabb megvalósítása érdekében a régészeti lelőhelyen kívüli földmunka esetén a régészeti feltárással a 22. § (3) bekezdésében foglalt követelmények szerinti szerződés köthető.